

W tej edycji naszego newslettera:

Trzecie spotkanie Grupy Sterującej i drugi Międzyregionalny Warsztat Tematyczny Projektu OurWay - Wnioski

Spotkanie z Marszałkiem Władysławem Ortyłem

Drugie Spotkanie Interesariuszy w Irlandii

Konferencja prasowa 25 września 2019 r. w Rzeszowie, Polska

Trzecie spotkanie Grupy Roboczej Interesariuszy w Rzeszowie, Polska

Działania w ramach projektu OUR WAY we Francji

Czwarte spotkanie grupy roboczej interesariuszy w regionie Murcji, Hiszpania

Bułgaria –trzecie spotkanie grupy roboczej interesariuszy

Wydarzenia nadchodzące w semestrze 4

Trzecie spotkanie Grupy Sterującej i drugi Międzyregionalny Warsztat Tematyczny Projektu OurWay

- ✓ *Oryginalne i zakończone sukcesem inicjatywy rozwoju lokalnego w pięknych Bieszczadach na Podkarpaciu.*
- ✓ *Finansowanie możliwości rozwoju turystyki i zielonych szlaków, związanych z promocją i zarządzaniem dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym.*
- ✓ *Rozwój zielonych szlaków jako doskonały sposób promocji zasobów naturalnych i kulturowych regionu.*

W dniach 24-25 września 2019 r. w Rzeszowie odbyły się II Międzyregionalne Warsztaty Tematyczne "Identyfikacja instrumentów finansowych i finansowanie Programu Zielonych Szlaków" oraz III Spotkanie Grupy Sterującej projektu OurWay.

Pierwszego dnia odbyła się wizyta w Bieszczadach w celu poznania różnych inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju lokalnego na tych obszarach. Uzupełnieniem powyższych wizyt były prezentacje przeprowadzone przez interesariuszy i inne zainteresowane grupy, podczas których

uczestnicy mogli zapoznać się z zielonymi szlakami w Polsce oraz innymi inicjatywami podejmowanymi na tym obszarze. W tym samym miejscu odbyło się również III Spotkanie Grupy Sterującej.

Drugi dzień był zarezerwowany na warsztaty tematyczne, które koncentrowały się na sposobach identyfikacji instrumentów finansowych dla zielonych szlaków, podczas których odbyły się prezentacje

partnerów i interesariuszy z województwa podkarpackiego. Partnerzy projektu mieli również możliwość wymiany poglądów podczas dyskusji na temat finansowania, możliwości i ograniczeń rozwoju zielonych szlaków oraz innych interesujących kwestii. Podczas konferencji prasowej, w której wziął udział wicemarszałek regionu, informowaliśmy o projekcie OurWay i korzyściach płynących z zielonych szlaków dla obszarów, przez które przechodzą, a także zwrócić uwagę na potencjał rozwojowy województwa podkarpackiego. Wicemarszałek ogłosiła również jednoznaczne zaangażowanie województwa

w realizację strategii rozwoju zielonych szlaków przyznając, że jest to doskonały sposób na promocję zasobów naturalnych i kulturowych regionu.

Dyrektor EGWA spotkała się wcześniej z Władysławem Ortyłem, Marszałkiem województwa podkarpackiego i szefami departamentów, podczas którego najwyższy rangą władarz województwa potwierdził swoją chęć zaangażowania we wspieranie realizacji strategii zielonych szlaków dla województwa podkarpackiego.

Wnioski

Zostaliśmy wspaniale przyjęci na Podkarpaciu i obejrzelśmy kilka pięknych miejsc w Bieszczadach i Rzeszowie oraz podziwialiśmy przyrodę i dziedzictwo regionu.

Przede wszystkim, mieliśmy okazję spotkać się z mieszkańcami pełnymi kreatywności, zapału i zaangażowania w podejmowanie inicjatyw o dużym znaczeniu dla rozwoju Bieszczad i Podkarpackiego, które wywarły duży wpływ na te tereny i dalej zainspirują nowe inicjatywy.

Prezentacje i wizyty pokazały, że istnieją dobre możliwości finansowania projektów europejskich, turystyki i zielonych szlaków, związanych z promocją i zarządzaniem dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym, których udane przykłady zostały nam zaprezentowane. Mogą one być bezpośrednio zarządzane na przykład poprzez projekty Interreg, które obejmują finansowanie infrastruktury, a także wdrażanie ich przez władze krajowe.

W tym celu należy pamiętać, że **działania związane z turystyką (i zielonymi szlakami) muszą zostać włączone do strategii regionalnych oraz programów operacyjnych, aby mogły być później finansowane z funduszy europejskich. Proponowane inicjatywy nie otrzymają dofinansowania, jeżeli nie spełnią tego kryterium.** Wskazane jest również wyraźne włączenie do tych programów operacyjnych **działań indykatorywnych** w odniesieniu do zielonych szlaków, które mają być finansowane zarówno w zakresie tworzenia i promocji infrastruktury, jak i wszystkich innych obszarów działalności, w które regiony będą chciały zaangażować się w przyszłości.

Partnerzy projektu wymienili szereg ograniczeń tego typu w odniesieniu do rozwoju infrastruktury rowerowej w obecnej perspektywie budżetowej na lata 2014-2020. W przypadku województwa podkarpackiego region nie był w stanie wystarczająco zainwestować w infrastrukturę rowerową, ponieważ nie było to działanie priorytetowe w planie rozwoju regionalnego (RIS3). **Szczególnie ważne jest uwzględnienie tych zaleceń już na wczesnym etapie przygotowywania planów regionalnych i programów operacyjnych.**

Bardzo ważne jest również uzyskanie gwarantowanego dochodu na eksploatację, utrzymanie i rozwój zielonych szlaków. Doskonałym przykładem jest francuski podatek od zagospodarowania

przestrzennego we Francji, np. w Hérault, czyli podatek budowlany, który umożliwia finansowanie planowania i promocji tras na obszarach wrażliwych ekologicznie.

Dobrze rozwinięte środowisko ludzi kreatywnych i energicznych, wspieranych przez zainteresowane strony, sprzyjało wprowadzaniu inicjatyw o dużym oddziaływaniu w Bieszczadach w południowo-wschodniej części Podkarpacia. Zaczynając od [Bieszczadzkich Drezyn Rowerowych \(Uherce Mineralne\)](#), które dostały nowe życie na opuszczonej linii kolejowej i cieszą się dużą popularnością wśród turystów, następnie [Bieszczadzka Szkoła Rzemiosła](#) w tej samej miejscowości, która również zaczyna uzyskiwać popularność, podobnie jak [browar rzemieślniczy Ursa Maior](#), oraz [Muzeum Młynarstwa z Restauracją w Ustrzykach Dolnych](#).

Należy również zauważyć jak powiązania z lokalnymi artystami i rzemieślnikami przyczyniły się do sukcesu lokalnych inicjatyw rozwojowych w Bieszczadach.

Ekonomia społeczna jest kolejnym dobrym narzędziem do rewitalizacji lokalnej gospodarki i przyciągnięcia prywatnych inicjatyw biznesowych jak, na przykład: [Czatownia Café w Czarnej Górzej](#), znajdująca się przy wschodnio-karpackim szlaku Green Velo.

Inna przedstawiona inicjatywa koncentruje się na współpracy z sektorem prywatnym, opierając się na polityce CSR (społeczna odpowiedzialność biznesu) przedsiębiorstw na danym terytorium: zielone szlaki spełniają wszystkie kryteria, które należy włączyć do strategii CSR przedsiębiorstwa, żeby otrzymać finansowanie, jak pokazano na przykładzie zielonych dróg w Murcji.

We wszystkich przypadkach **finansowanie jest ściśle związane ze współpracą**, ponieważ udział zarówno publicznych, jak i prywatnych interesariuszy jest niezbędny dla takich projektów. Należy organizować spotkania typu okrągły stół lub inne, w celu omawiania działań najlepszych dla danego obszaru. Współpraca, zarządzanie oraz powiązane z nimi finansowanie, które było tematem pierwszego seminarium w Westport (Irlandia), zostały dobrze odzwierciedlone w tym seminarium.

W związku z tym konieczne jest posiadanie zasobów ludzkich oraz systemu szkoleń, działań motywacyjnych i niezbędnych umiejętności osobistych do realizacji tych zadań. Przedstawiciele francuskiego departamentu Hérault opisali przykład takiego zadania, w którym wyżej wymienione plany zostały opracowane we współpracy z innymi działami departamentu - np. z działem ds. turystyki - oraz z wieloma różnymi organizacjami non-profit. Skoordynowane działania wymagają dużego zainteresowania i poświęcenia. Na przykładzie Hérault, jedna osoba pracowała wyłącznie nad

umożliwianiem zawarcia takich umów o współpracy z Interesariuszami.

Współpraca promocyjna sektora publicznego, prywatnego i organizacji non-profit jest kluczem do wypromowania szlaku lub terytorium i osiągnięcia pozytywnego wpływu ekonomicznego dzięki turystyce. Będzie ona tematem następnego seminarium.

Seminarium zakończyła konferencja prasowa, w której udział wzięli wicemarszałek Maria Kurowska, dyrektor EGWA Mercedes Muñoz oraz przewodnicząca Stowarzyszenia Greenways Poland Dominika Zaręba. Konferencja była obszernie relacjonowana w mediach

Ogólnie rzecz biorąc, spotkanie to było bardzo pozytywne i pozwoliło uczestnikom na pierwszy bezpośredni kontakt z tym pięknym regionem oraz dyskusję na temat finansowania zielonych szlaków, co było celem seminarium. Mogliśmy również z bliska obserwować zaangażowanie województwa w projekt OurWay, co potwierdzili jego władarze.

Liderzy projektu podkarpackiego zaangażowali swoich interesariuszy na miejscu i zmobilizowali kluczowe władze z sąsiednich województw, takich jak Świętokrzyskie, do promowania projektu i informowania o znaczeniu zielonych szlaków dla promocji miejscowych zasobów kulturowych i naturalnych.

Spotkanie z Marszałkiem Władysławem Ortyłem

Dyrektor EGWA miała okazję spotkać się z marszałkiem Władysławem Ortyłem i kierownictwem Urzędu Marszałkowskiego oraz porozmawiać z wicemarszałkiem Marią Kurowską.

Była to doskonała okazja do opowiedzenia władzom wojewódzkim o potencjale zielonych szlaków dla rozwoju lokalnego i regionalnego, który powoduje, że jest ich coraz więcej w Europie. **Marszałek i Wice-Marszałek wyrazili chęć swojego zaangażowania w realizację planów dotyczących rozwoju zielonych szlaków na Podkarpaciu.**

Mercedes Muñoz

European Greenways Association, Dyrektor, Partner Doradczy

Autor zdjęć: © Murcia Region; województwo podkarpackie, EGWA

Drugie spotkanie interesariuszy w Irlandii

11 czerwca irlandzka regionalna grupa interesariuszy projektu OUR WAY spotkała się po raz drugi, aby przedyskutować nowe najlepsze praktyki pojawiające się we współpracy irlandzkich regionów z ich europejskimi partnerami.

Projekt strategii gospodarczej i planowania dla Irlandii (RSES - Regional Spatial & Economic Strategy) został również omówiony w odniesieniu do rozwoju zielonych szlaków w Irlandii i w regionie. Conall McGettigan (Senior Executive Planner, Northern & Western Regional Assembly) przedstawił prezentację na temat pojawiających się problemów związanych z rozwojem zielonych dróg w porównaniu z poprawą stanu kolei oraz przedstawił argumenty pojawiające się w dyskusjach z obydwu stron. Caroline McCarroll

(Waterways Ireland) przedstawiła również aktualne informacje na temat projektu Pilgrim Way, który jest obecnie w trakcie przeprowadzania studium wykonalności badającego potencjał projektu The Pilgrim Way w Irlandii i oraz sposoby przedstawiania go szerszej publiczności. Studium zbada również możliwe sposoby promocji marki The Pilgrim Way. Proponowany szlak ma mieć długość 350 km i rozciągać się na szerokości 20 km od południowego Donegal do ujścia rzeki Shannon w Kerry.

Interesariusze z różnych władz społeczności lokalnych, które mają znaleźć się na szlaku byli obecni na spotkaniu wraz z przedstawicielami Fáilte Ireland, Department of Transport, Tourism & Sports and Waterways Ireland. Inne obszary omawiane na spotkaniu obejmowały nabywanie gruntów pod rozwój zielonych szlaków oraz możliwości stworzenia ogólnokrajowego dokumentu opisującego najlepsze praktyki dla nich (omówiono wszystkie za i przeciw). Omówiono plany, procedury uzyskiwania odpowiednich pozwoleń, oceny oddziaływania na środowisko oraz sposoby finansowania rozwoju zielonych szlaków. Na spotkaniu przekazano dużo ważnych informacji, a Patrick Devine (EU Projects Officer, Northern & Western Regional Assembly) zgodził się koordynować aktualizację biuletynu informacyjnego dla zainteresowanych stron wydawanego w regularnych odstępach czasu przez cały okres trwania projektu. Interesariusze zostali również poinformowani o kolejnym zaplanowanym Międzyregionalnym Warsztacie OUR WAY i Spotkaniu Partnerów, które odbyło się w Polsce we wrześniu br.

Spotkanie zakończyło się wycieczką po odcinku demonstracyjnym zielonego szlaku w Ballysadare, koło Sligo. Większość interesariuszy również wzięła w niej udział i wizyta zakończyła się dużym sukcesem.

Konferencja prasowa 25 września 2019 r. w Rzeszowie, Polska

W dniu 25 września 2019 r., podczas 2. międzyregionalnych warsztatów tematycznych projektu OUR WAY współfinansowanego przez INTERREG Europe 2014-2020, odbyła się konferencja prasowa, na której przedstawiono aktualny stan realizacji projektu i dalsze działania w jego ramach.

Gośćmi konferencji byli: Maria Kurowska – członek Zarządu Województwa Podkarpackiego; Mercedes Muñoz - dyrektor European Greenways Association (EGWA) oraz Dominika Zaręba – prezes Stowarzyszenia Greenways Polska.

Podczas konferencji członek Zarządu Województwa Podkarpackiego Maria Kurowska podkreśliła, jak ważne jest uczestnictwo województwa podkarpackiego w tym projekcie i wykorzystanie dobrych praktyk już stosowanych w innych regionach partnerskich. Zapowiedziała również opracowanie nowej koncepcji rozwoju zielonych szlaków na Podkarpaciu.

Mercedes Muñoz przedstawiła przykłady dobrych praktyk w zakresie zielonych szlaków będących częścią projektu OUR WAY, dodatkowo podkreślając, że realizacja takich projektów skutkuje rozwojem gospodarczym i nowymi miejscami pracy w sektorze turystycznym.

Dominika Zaręba, prezes Stowarzyszenia Greenways Polska zwróciła uwagę, że Podkarpacie posiada wszystko, czego potrzebują turyści na całym świecie: ludzi z pasją, niezwykle krajobrazy, obszary cenne przyrodniczo, dziedzictwo kulturowe, wspaniałą kuchnię. Ten zestaw przymiotów stwarza świetne warunki do rozwoju zielonych szlaków w województwie podkarpackim.

Trzecie spotkanie Grupy Roboczej Interesariuszy w Rzeszowie, Polska

6 listopada 2019 r. w Urzędzie Marszałkowskim województwa podkarpackiego odbyło się 3. spotkanie Grupy Roboczej Interesariuszy w ramach projektu OUR WAY. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele samorządu województwa, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, Bieszczadzkiego Parku Narodowego, stowarzyszeń i fundacji zaangażowanych w rozwój turystyki na Podkarpaciu.

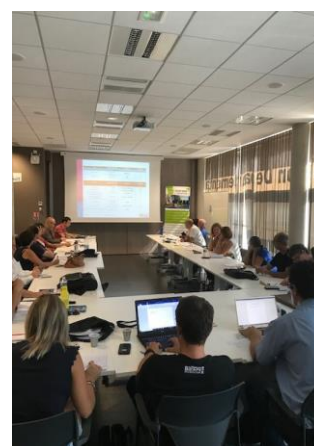
Podczas warsztatów zaprezentowano stan realizacji projektu OUR WAY, zaprezentowano Najlepsze Praktyki, które zostały przyjęte przez wszystkich partnerów projektu oraz rozpoczęto przygotowywanie Planu Działań dla województwa podkarpackiego. Interesariusze zostali poinformowani o działaniach w kolejnym okresie realizacji projektu OUR WAY m.in. o wizytach studyjnych oraz zostali poinformowani o etapie tworzenia dokumentacji technicznej rozbudowy szlaków turystycznych w oparciu o przebieg szlaku Green Bike - Greenway Karpaty Wschodnie i jego połączenia ze szlakiem Green Velo.

Działania w ramach projektu OUR WAY we Francji

Na początku lipca 2019 roku Marie Passieux, wiceprzewodnicząca Rady Departamentu Hérault ds. Młodzieży, Sportu i Rekreacji miała okazję zaprezentować projekt OUR WAY podczas konferencji prasowej zorganizowanej na otwarcie "Wielkiej Przepawy przez Masyw Centralny na rowerze górskim i elektrycznym rowerze górskim". Prasa lokalna relacjonowała przebieg realizacji projektu.

Na początku września uczestniczyliśmy, w obecności partnerów europejskich, w spotkaniu zorganizowanym u nas i dotyczącym projektu INTERREG MED "INHERIT", który prowadzi Departament Hérault. Bardzo interesująca była konfrontacja założeń projektów OURWAY oraz INHERIT, jako że projekt INHERIT koncentruje się na strategiach zrównoważonej turystyki w celu zachowania i wzmocnienia dziedzictwa przyrodniczego.

Czwarte spotkanie regionalnych interesariuszy odbyło się 19 września, co umożliwiło przygotowanie naszego udziału w 3. Rzeszowskim spotkaniu SWG w zorganizowanym w dniach 24 i 25 września.

Hiszpania - czwarte spotkanie grupy roboczej interesariuszy w Murcji

22 listopada br., nasz partner z regionu Murcia zorganizował czwarte spotkanie interesariuszy projektu OUR WAY w Bullas, w pobliżu zielonych szlaków w północno-zachodniej części Murcji. Przed spotkaniem odbyła się wizyta w Muzeum Wina w Bullas, jednym z najważniejszych muzeów będących na trasach zielonych szlaków, promujących tamtejsze dziedzictwo kulturowe. Muzeum to powstało w związku z bogatą tradycją winiarską regionu. Jest ono pomyślane jako centrum usług i działań związanych z turystyką i promocją kultury w regionie Murcji.

Po wizycie w muzeum odbyło się spotkanie z interesariuszami, na którym powitaliśmy nowych członków. Na początku spotkania podsumowaliśmy dotychczasowe prace nad projektem OUR WAY, omówiliśmy dotychczasowe działania oraz plany na najbliższą przyszłość. Nasi partnerzy opisali dobre praktyki opracowane u siebie, a w szczególności dobre praktyki regionu Murcji, które świetnie nadają się do wdrożenia w innych miejscach. Ponadto podsumowano wiedzę uzyskaną podczas Międzyregionalnych Warsztatów Tematycznych w Irlandii i w Polsce. Wszyscy interesariusze byli zaangażowani w spotkanie i zostali poinformowani o kolejnych etapach projektu oraz o znaczeniu ich wkładu w rozwój planu działania w najbliższym czasie. Zapowiedziano również kolejne międzyregionalne warsztaty tematyczne, które odbędą się w Montpellier (Francja) i będą się koncentrować na działaniach promocyjnych.

Po spotkaniu, odbyła się kolejna wycieczka z przewodnikiem po Bodegas del Rosario w Bullas, aby uczestnicy mogli dalej poznawać kulturę okolic zielonego szlaku północno-zachodniego w regionie Murcji.

Bułgaria – trzecie spotkanie grupy roboczej interesariuszy

21 listopada 2019 r. Izba Przemysłowo-Handlowa Vratsa zorganizowała trzecie spotkanie grupy roboczej interesariuszy na temat projektu "OUR WAY - Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego poprzez zielone szlaki", w ramach programu Interreg Europe.

Spotkanie otworzyła pani Svetlana Borisova, koordynatorka projektu i krótko przedstawiła projekt oraz to, co zostało zrobione do tej pory.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele władz lokalnych i krajowych, przedstawiciele sektora pozarządowego, przedstawiciele Bułgarskiego Stowarzyszenia Turystyki Alternatywnej, przedstawiciel Fundacji Eko-Wspólnota oraz przedstawiciel Stowarzyszenia "Ewolucja Rowerowa".

Podczas spotkania pani Irena Ivanova i pani Stella Kamenova, przedstawiciele Gminy Vratsa zapoznały uczestników z aktualnym statusem projektu GreenWays na poziomie gminy, a także podzieliły się swoimi wrażeniami z Drugiego Międzyregionalnego Warsztatu Tematycznego na temat: "Identyfikacja instrumentów finansowych i finansowanie zielonych szlaków", który odbył się w Rzeszowie.

W trakcie spotkania powołano grupy robocze do prac nad opracowaniem Planu Działań. W każdej z grup był przedstawiciel władz lokalnych, krajowych oraz organizacji pozarządowych. Celem dyskusji

było określenie pierwszych kroków, od których powinny rozpocząć się prace nad projektem. Dyskusje były dość owocne, a każda z grup wniosła konkretne pomysły.

Wydarzenia nadchodzące w semestrze 4

Warsztaty we Francji (Marzec 2020)

7 wewnętrznych spotkań - organizowanych przez partnerów wewnętrznych (1 spotkanie na partnera)